

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

УДК 32.019.51

ПРИОРИТЕТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ В ВИЩІЙ ОСВІТІPRIORITIES OF INFORMATION
TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION

Балуца Т. П.,
кандидат політичних наук, кафедра філософії,
історії та політології, Одеський національний
економічний університет (Одеса, Україна), e-mail:
tbaluta@ur.net, ORSID: 0000000332786426

Baluta T. P.,
PhD in Political Sciences, Senior Lecturer of the
department of philosophy, history and political
science, Odessa National Economic University
(Odessa, Ukraine), e-mail: tbaluta@ur.net,
ORSID: 0000000332786426

Мета роботи: розглянути і проаналізувати деякі аспекти стану вищої освіти України для ефективного вирішення комплексу задач в рамках здійснюваних заходів з модернізації сфери освіти в Україні. Стратегічно доцільним видається аналіз основних тенденцій і проблемних напрямків, пов'язаних з науковим пошуком у галузі застосування інформаційних технологій на різних рівнях.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищій школі стає дуже актуальною проблемою сучасної освіти, і займають особливе становище в нашому сучасному світі модернізації. Сучасні інновації сприяють підвищенню якості освіти і дозволяють кожному студенту успішно і швидко адаптуватися до навколишнього середовища і тим, що відбувається соціальним змінам.

Розвиток сучасного суспільства нерозривному ниткою пов'язане з науково-технічним прогресом. Людство вступило в епоху нового розвитку, яка отримала назву «інформаційне суспільство». Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій прискорює передачу знань і накопиченого технологічного та соціального досвіду людства не тільки від покоління до покоління, а й від однієї людини іншій. В системі сучасної освіти відбуваються великі зміни. Процес інформаційних технологій в освіті обумовлений соціальними потребами в підвищенні якості навчання і розвитку сучасного суспільства.

Ключові слова: освіта, навчальний процес, соціалізація, інформаційне суспільство, держава, національні особливості.

Purpose of the work: to review and analyze some aspects of the state of higher education in Ukraine for the effective solution of a set of tasks within the framework of ongoing activities to modernize the education sector in Ukraine. It is strategically expedient to analyze the main trends and problem areas related to the scientific search in the field of application of information technologies at different levels.

The use of information and communication technologies in higher education is becoming a very urgent problem of modern education, and occupy a special position in our modern world of modernization. Modern innovations contribute to improving the quality of education and allow each student to successfully and quickly adapt to the environment and the ongoing social changes.

The development of modern society is an inseparable thread associated with scientific and technological progress. Humanity has entered an era of new development, which was called the «information society». The introduction of information and communication technologies accelerates the transfer of knowledge and accumulated technological and social experience of mankind, not only from generation to generation, but also from one person to another. In the system of modern education there are big changes. The process of information technology in education is due to social needs to improve the quality of training and development of modern society.

Keywords: education, educational process, socialization, information society, state, national peculiarities.

Отже, сучасний стан українського суспільства обумовлено процесом входження в світове цивілізоване співтовариство. Даний процес характеризується рядом об'єктивних факторів і обставин. Це, природно, зачіпає і такий соціальний інститут, як освіта. Йдеться, перш за все, про те, що в сучасному світі зросла роль освіти, яке стало одним з вирішальних, визначальних чинників ефективного розвитку суспільства.

Сьогодні основа розвитку нашої країни – це орієнтація на створення високоосвіченого, висококваліфікованого суспільства, в якому праця приймає все більш інтелектуальні форми. Тому на перший план висуваються нові завдання в галузі освіти, в тому числі наявність добре збалансованої, наукомісткої, якісної, інформаційно ефективною, що відповідає сучасним вимогам системи.

Важливою особливістю сучасної системи освіти є існування інноваційної стратегії організації навчання, яка визначає якість освіти і імідж будь-якого навчального закладу. Під якістю освіти розуміється здатність освітнього продукту або послуги невідповідність встановленим нормам державного стандарту і соціального замовлення.

На сьогоднішній день інформаційні технології стають одним з основних пріоритетів в плануванні розвитку освіти. Невід'ємною і важливою частиною цих технологій є комп'ютеризація освітнього процесу. Цей процес супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу, пов'язаними з внесенням коректив у зміст технологій навчання, які повинні бути адекватні сучасним технічним можливостям, і сприяти гармонійному входженню дитини в інформаційне суспільство. Комп'ютерні технології покликані стати не доповненням в навчанні, а невід'ємною частиною цілісного освітнього процесу, що значно підвищує його ефективність.

Питанню інформатизації вищої освіти в Україні присвячена певна кількість публікацій. Вагомий внесок у дослідження цієї проблеми було зроблено С. Ніколаєнко, А. Пилипчук, В. Биков, А. Гуржій, В. Гапон, М. Згуровський, М. Плєскач і ін. Сучасні зміни процеси в освіті досліджували В. Андрущенко, А. Бражник, П. Друкер, М. Кастельс, В. Кремінь, К. Левківська, А. Ліферів, Г. Почепцов, А. Сохніч і ін. Вивчення питань європейського та світового освітніх просторів займалися Б. Вульфсон, А. Навроцький, С. Пінчук, С. Слєпкань і ін.

Г. Е. Кедрова освітлює це через призму суспільства «Лавиноподібне зміна соціально-

технологічних аспектів життя людини привело до необхідності зміни всієї системи освіти. Освіта як найважливіший елемент соціалізації індивіда сьогодні все більшою мірою реформується під впливом структурних змін у суспільстві, що відбуваються під впливом нових інформаційних технологій. Змінюється вся парадигма освіти, яка тепер ґрунтується на принципах доступності, відкритості і безперервності» [1].

В рамках реалізації положень стратегії розвитку інформаційного суспільства національної програми розвитку послуг в сфері інформаційно-комунікаційних технологій на 2007–2015 роки, прийнятих Кабінетом Міністрів України, в якості однієї з провідних цілей визначено істотне підвищення якості освіти та забезпечення його доступності за рахунок впровадження нових освітніх технологій [2].

Одним з головних напрямків модернізації української системи освіти визначається масове впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню практику і формування нових ефективних підходів і моделей навчання. Актуальність побудови такої моделі підготовки фахівців у вищій школі, в рамках реалізації якої забезпечено ефективне поєднання навчання з організацією практики, самостійною роботою студентів у розвитку їх особистісних здібностей і компетентностей, а також з урахуванням інтересів професійного самовизначення і успішної соціалізації випускників вузів [3].

Під терміном «інформаційно-комунікаційні технології» визначають впорядковану сукупність дій щодо застосування в навчальному процесі комп'ютерних і телекомунікаційних засобів (пошуку, доставки, передачі, зберігання, обробки і відображення інформації), спрямованих на формування і використання знань, умінь і навичок [4].

Сучасна стратегія розвитку інформаційного українського суспільства в контексті інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) визначаються як інформаційні процеси і методи роботи з інформацією, що здійснюються із застосуванням засобів телекомунікацій і обчислювальної техніки. При цьому ІКТ відводиться роль необхідного інструменту соціально-економічного прогресу, одного з ключових чинників інноваційного розвитку економіки [2].

Аналіз теорії і практики навчання у вищій школі свідчить про те, що найчастіше дидактичний і технологічний потенціал застосовуваних в навчальному процесі засобів ІКТ враховується не в повній мірі і використовуються нерационально. Використовувані на навчальних заняттях електронні складові, навчально-методичні комплекси мають переважно емпіричний рівень розробки і презентаційний характер, спрямований на реалізацію принципу наочності навчання, а також підтримку активності навчальної діяльності студентів. При такій постановці проблеми доцільним є предметно-наукове обґрунтування теоретичних і практико-орієнтованих положень, що визначають системне застосування засобів

ІКТ в сучасних умовах модернізації сфери вищої освіти в Україні.

Також, перспективною є розробка ефективного в своєму технологічному і дидактичному потенціалі методичного інструментарію (комплексу методів, прийомів і засобів), що дозволяє підняти на більш якісний рівень здійснення процесу навчання в сучасній вищій школі. Рішення даної проблеми при забезпеченні інтеграції змісту навчання студентів з їх самостійної навчальної банківською діяльністю та гарантованим отриманням відповідних компетентнісних навичок на інформаційно-комунікаційній технологічній основі може бути забезпечено в рамках специфічної інформаційно-освітнього середовища вузу [5, с. 50–51].

У даній багаторівневої структурі, як значимого компонента, доцільно розглядати предметні електронні навчально-методичні комплекси, певний досвід розробка яких у вищій школі вже існує. Реалізація даного напрямку комплексно передбачає врахування методології та специфіки різних галузей знань, особливостей структурування та змістовного наповнення вибудовується моделі, а також провідних принципів і організаційно-методичних умов системного застосування традиційних та інформаційних засобів навчання [6].

Далі, актуальністю набуває проблема організації та здійснення навчання в рамках процесу застосування засобів ІКТ – формування і розвиток інформаційної компетентності як складової частини інформаційної культури особистості. Під інформаційною компетентністю (ІК) в її активній аспекті слід розуміти здатності суб'єктів педагогічної взаємодії інтерпретувати, систематизувати, критично оцінювати і аналізувати отриману інформацію, структурувати її і представляти в різних формах і на різних носіях, використовувати при плануванні і реалізації своєї професійної діяльності. При цьому ІК викладачів і студентів як суб'єктів педагогічної взаємодії в рамках функціонування інформаційно-освітньої системи вузу доцільно визначати в якості однієї з найважливіших основ системного застосування ІКТ в процесі навчання на першому ступені вищої освіти [7, с. 67, 93].

Ефективна реалізація технологічного потенціалу ІКТ, а також коштів в навчанні у вищій школі передбачає формування у студентів специфічної мотивації до навчання, в тому числі і самостійної роботи. Формована і підтримувана на високому рівні мотивація може спиратися не тільки на інтерес учня до інформаційних ресурсів як специфічного і сучасного засобу навчання, а й на індивідуальний інтерес студента до самостійної роботи, а також інтерес до предметної області конкретної дисципліни. Даний аспект має велике значення для соціалізації студента як особистості, для формування і розвитку його компетентнісних навичок в умовах здійснюваного професійного вибору.

Важливим представляється не тільки дослідження загальної проблематики організації навчання в умовах реалізації положень компетентнісного

підходу і практико-орієнтовують основ застосування ІКТ в освіті вищому, а й визначення комплексу організаційних і психолого-педагогічних умов формування і розвитку ІК викладачів і студентів як суб'єктів взаємодії в рамках інформаційно-освітнього середовища вузу. Дане положення актуально при зростанні ролі сегмента самостійної роботи студентів в процесі організації і здійсненні різних видів навчальної діяльності в умовах оптимізації змісту, структури і обсягу соціально-гуманітарних дисциплін у закладах вищої освіти сучасної України.

Окреслені нами завдання мають комплексний характер, що обумовлює як теоретичну і практичну спрямованість здійснюваних і планованих наукових досліджень в даній області, так і їх міждисциплінарність.

Список використаних джерел

1. Кедрова, ГЕ., Муромцев, ВВ., 2008. 'Електронні підручники: актуальні проблеми стандартизації', *Вісник якості*, №6 (84).
2. 'Закон України про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки', 2007, *Відом. Верховної Ради України*, №12, Ст.102.
3. 'Закон України про Національну програму інформатизації', 1998, *Відом. Верховної Ради України*, №27–28, Ст.181
4. 'Информационное образование и информационная культура личности как факторы развития информационного общества'. [online] Доступно: [http // www. gpntb.ru/ win/inter-events/crima_2001/tom/sem2/doc33.html](http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crima_2001/tom/sem2/doc33.html)
5. Абдалова, ОИ., Исакова, ОЮ., 2014. 'Использование технологий электронного обучения в учебном процессе', *Дистанц. и виртуал. обучение*, №12, с.50–55.
6. 'Концепція впровадження медіа-освіти в Україні // Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України'. [online] Доступно: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm
7. 'Научно-образовательный потенциал нации: взгляд в XXI век', 2004, [под ред. В. М. Литвина, В. П. Андрущенко], М.: Уч. к., Т.1, 672 с.

References

1. Kedrova, GE., Muromcev, VV., 2008. 'Elektronni pidruchnyky: aktual'ni problemy standartyzacii' (Electronic textbooks: topical issues of standardization)', *Visnyk yakosti*, №6 (84).
2. 'Zakon Ukrainy pro Osnovni zasady rozvytku informacijnoho suspil'stva v Ukraini na 2007–2015 roky (The Law of Ukraine on the Basic Principles of the Information Society Development in Ukraine for 2007–2015)', 2007, *Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy*, №12, St.102.
3. 'Zakon Ukrainy pro Nacional'nu programu informatyzacii' (Law of Ukraine on the National Program of Informatization)', 1998, *Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy*, №27–28, St.181
4. 'Informacionnoe obrazovanie i informacionnaja kul'tura lichnosti kak fatory razvitija informacionnogo obshhestva (Information education and personal information culture as factors of the information society development)'. [online] Dostupno: [http // www. gpntb.ru/ win/inter-events/crima_2001/tom/sem2/doc33.html](http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crima_2001/tom/sem2/doc33.html)
5. Abdalova, OI., Isakova, OJu., 2014. 'Ispol'zovanie tehnologij jelektronnogo obuchenija v uchebnom processe (The use of e-learning technologies in the educational process)', *Distanc. i virtual. obuchenie*, №12, s.50–55.
6. 'Konceptija vprovadzhenja media-osvity v Ukraini // Instytut social'noi' ta politychnoi' psihologii' Nacional'noi' akademii' pedagogichnyh nauk Ukrainy (The Concept of the Implementation of Media Education in Ukraine // Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine)'. [online] Dostupno: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm

7. 'Nauchno-obrazovatel'nyj potencial nacii: vzgljad v XXI vek (Scientific and educational potential of the nation: a look into the XXI century)', 2004, [pod red. V. M. Litvina, V. P. Andrushhenko], M.: Uch. k., T.1, 672 s.

* * *